

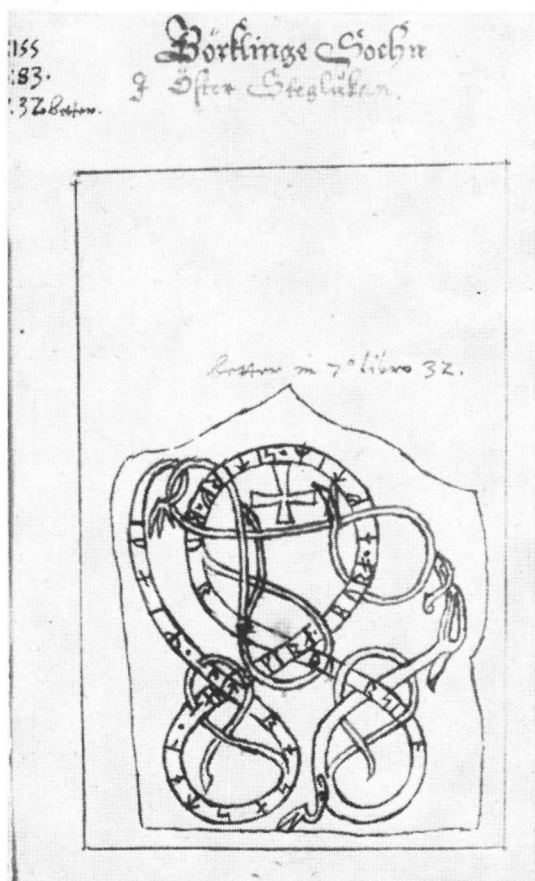

Fig. 269. U 1046. Björklinge kyrka.
Efter teckning av Rhezelius (F a 10: 1).

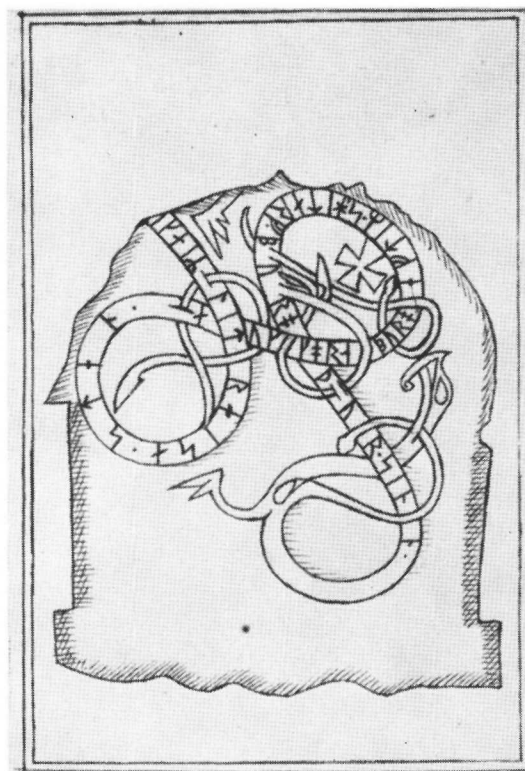

Fig. 270. U 1046. Björklinge kyrka.
Efter teckning av Rhezelius (F l 1).

1046. Björklinge kyrka.

Pl. 71.

Litteratur: B 527, L 248, D 1: 237. J. Bureus, Fa 6 s. 79 n:r 155 (Bureus' egen uppteckning), s. 127 n:r 83 (Caspar Cohl), Fa 10: 2 n:r 32, Fa 5 n:r 36, Fa 1 s. 11; J. Rhezelius, Fa 10: 1 n:r 58, F l 1 n:r 44; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 87; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 282; C. G. Lundegrén, Anteckningar rörande Björklinge socken, 1860 (orig. i Björklinge kyrka, avskrift i ATA); R. Dybeck, Reseberättelse 1864 (ATA); UFT h. 9 (1880), s. 176; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 109; O. v. Friesen, Anteckningar (UUB).

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckningar (i Fa 10: 1 och F l 1); J. Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 17); J. Leitz (och J. Hadorph), träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 527); Dybeck (D 1: 237); v. Friesen foto (UUB).

Runstenen står rest på kyrkogården, framför södra kyrkväggen. U 1046 är den andra i ordningen västerifrån av de fyra runstenarna; den står mellan U 1045 åt V och U 1047 åt Ö.

Denna runsten var känd redan av Joh. Bureus. Den fanns enligt hans anteckningar: »I Byrklinge Kyrkeport» (Fa 6), »I Byrkarlänge östra Kyrkeport» (Fa 10: 2), »Byrkarlänge j Kyrkie Porten» (Fa 5). Själva teckningen är i Fa 10: 2 tyvärr utskuren; endast översta delen av bladet med överskriften finns kvar. Caspar Cohl (Fa 6): »I Byrkal-änge Östra Stighluku». Joh. Rhezelius: »Börklinge Sochn I Öster Steglukan» (Fa 10: 1), »Börklinge Sochn. I öster Steglukan eller K.porten» (F l 1). — I Peringskiölds *Monumenta* finnes följande överskrift, avseende de båda runstenarna U 1046 och U 1050: »Runestenar i Börklinge Sochn ära desse fölliande, nembl.

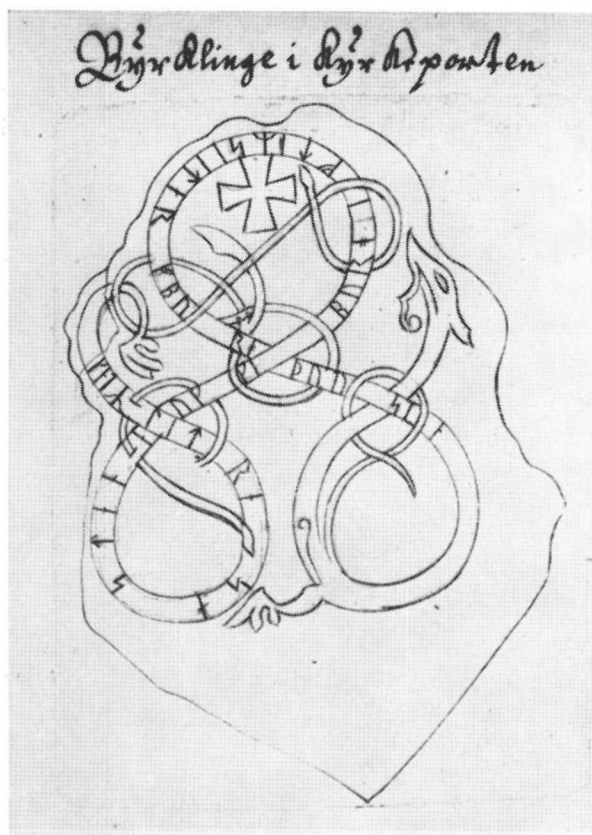

Fig. 271. U 1046. Björklinge kyrka.
Efter kopparstick av Bureus.

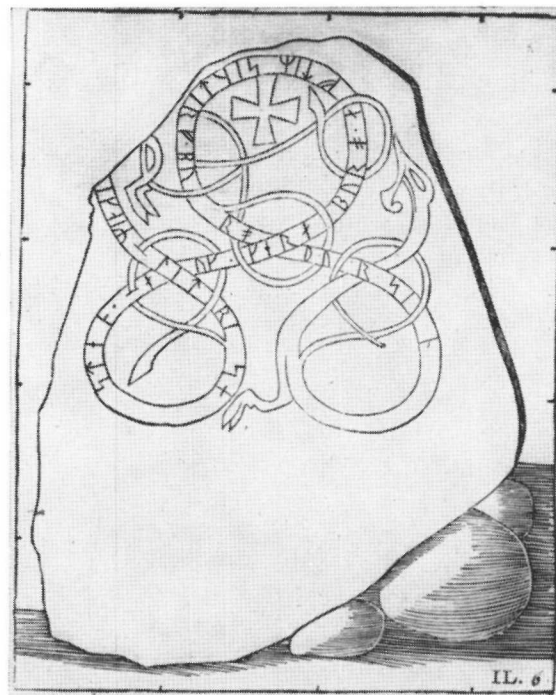

Fig. 272. U 1046. Björklinge kyrka.
Efter B 527.

Först En i Östre Kyrkeporten.» Träsnittet har påskriften: »Börklinge Kyrkeport» (B 527: »Björklinge Kyrkoport»; L 248: »Ö. kyrkoporten»). — O. Celsius, som själv har granskat inskriften, har ingen uppgift om platsen. — C. G. Lundegrén (1860): »Vid Kyrkan en Runsten i östra kyrkogårdsporten, wäl uthuggen men illa nött.» — Vid R. Dybecks besök på platsen år 1864 togs stenen ut ur stigluckan och restes på västra kyrkvallen; se ovan U 1045. *Sveriges runurkunder* (1864): »Denne låg till sistlidne sommar i Björklinge östra kyrkogårdspört; han upptogs då och restes å kyrkvallen.» Hösten 1920 flyttades stenen in på kyrkogården och uppställdes på sin nuvarande plats.

Blågrå, finkornig, hård granit. Höjd 1,65 m., bredd nedtill 1,76 m., övermitten 1,50 m. Ristningens höjd 1,50 m. En vacker sten med slät och jämn yta. På v. sidan upptill är ett stort stycke av stenen avslaget med inskriftens början; det saknas redan på de äldsta avbildningarna från 1600-talet. Ristningsytan är hårt sliten genom tramp under den långa tid, då stenen har legat som gånghäll i stigluckan. Särskilt är detta märkbart i ett brett bälte tvärs över stenen, från nedre högra hörnet diagonalt upp mot övre vänstra. Ristningen är därför delvis otydlig, men minst lika mycket som i B 527 går att få fram genom skarp sidobelysning under mörk duk.

Inskrift:

... ikair lit resa sten auk , kera , buro , eftir , siiterf · buroþur · sin

5 10 15 20 25 30 35 40 45

... - gæirr let ræisa stein ok gæra bro æftir Sæderf(?), broður sinn.

»... - ger lät resa stenen och göra bron till minne av Sädjäv(?), sin broder.»

Till läsningen: 2 **k** är icke stunget. Intet sk efter 5 **a**, 8 **t**, 12 **a**, 16 **n**. 7 **i** har en svag fördjupning mitt på staven, sannolikt icke huggen. 10 **e** och 15 **e** äro sannolikt stungna; det samma gäller om 21 **e** och 37 **e**. 20 **k** är icke stunget. 28 **e** är stunget med ett kort, mot huvudstaven snedställt streck, liknande bst i **a**, men betydligt kortare. Hst i 35 **i** synes endast svagt; ingen bst.

Bureus (F a 6): ... **ikair lit resa sten · auk kera · buro · eftir · seiterf · buropur · sin**. — Caspar Cohls läsning (F a 6) tycks från början alldeles ha överensstämt med Bureus' (bortsett från ett par skilletecken), men den har blivit rättad av en annan hand. — Rhezelius, F a 10: 1: **ikair · lit resa sten · auk · kira · buro · eftir · sitirf · buropur sin**; F l 1: ... **ikair lit raisa · sten · auk kora buro eftir · shitarf · buropur · sinn**. — Hadorph och Leitz (B 527): ... **ikair lit risa sten · auk · kera buro · aftir siktirf · buropur · sin**. Runorna 35—36 **kt** äro uppochnedvända. — Celsius: ... **ikair lit · resa sten auk kera buro · eftir siitirf · buropur · sin**. — Dybeck: ... **ikair lit · resa sten auk kera buro · eftar sikterf · buropur · sin**. — v. Friesen: ... **uikair · lit · resa · sten · auk · kera · buro · eftir · saiterf · buropur · sin**. Framför 1 **i** har v. Friesen tecknat övre delen av en bst i **u**; »allt som återstår af ett urspr. **u**».

Joh. Bureus har tolkat inskriften sålunda (F a 5): »— i Geirus fecit erigi saxum et fieri Pontem in mem. SigTervi fratris sui». — Joh. Rhezelius (F l 1): »Igeirus fecit erigi lapidem et parari sepulcretum (vel pontem) Sigtarfo fratri suo». — Joh. Peringskiöld: »Ingeger lett reesa upp Steen och giöra Broon efter Sigdiärf sin Broder.» — UFT: »Iger lät resa sten och resa [sic!] bro efter Sigdjurf, sin broder». — E. Brate: »Sigger(?) lät resa sten och göra bro efter Sigdärv, sin broder.»

Läsningarna av inskriften äro många, men de stämma väl överens, även i fråga om detaljer. Ristningen tycks befinna sig i samma skick som vid 1600-talets början. Den enda ovissheten gäller de båda i inskriften ingående namnen. Av det första saknas en eller flera runor i början; det kan ha varit **sikair Siggæirr**, **saikair Sægæirr** (se U 921), **uikair Vigæirr**, **ikikair Ingigæirr**. Även i det andra är förleden oviss. B 527 och Dybeck ha visserligen **siktirf** och **sikterf**, men runorna **kt** äro i B 527 uppochnedvända och hos Dybeck rättvända. Sådana läsningar stödja icke varandra. Större är då sannolikheten för ett **saiterf**, såsom v. Friesen har läst; jfr också Bureus **seiterf** och Celsius **siitirf**. Ett mansnamn **Sædiarf** är visserligen icke belagt i någon annan runinskrift; men sammansättningarna med **Sæ** äro överhuvud taget fåtaliga. Ur medeltida urkunder tycks ett fsv. **Sædiarf** vara säkert styrkt. Det är sålunda möjligt, att de båda bröderna ha haft namn med samma förled: **Sægæirr** och **Sædiarf**.

Brate har antagit, att U 1046 är ristad av Öpir. Som stöd härför framhåller han, att runslingan liknar den av Öpir signerade U 898. Försiktigare och säkrare torde vara att endast påpeka, att ornamentiken påminner om Öpir och är utförd i hans stil.

1047. Björklinge kyrka.

Pl. 70, 71.

Litteratur: D 1: 235. C. G. Lundegrén, Anteckningar rörande Björklinge socken, 1860 (avskrift i ATA); R. Dybeck, Reseberättelse 1864 (ATA); UFT h. 9 (1880) s. 176; S. Bugge, Der Runenstein von Rök (1910), s. 78; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 116; O. v. Friesen, Anteckningar (UUB).

Äldre avbildning: Dybeck (D 1: 235); v. Friesen foto (UUB).

Runstenen är första gången omtalad i organisten C. G. Lundegréns beskrivning över Björklinge kyrka och socken 1860: en runsten fanns »i Kyrkomuren på södra sidan, hvaraf nedanstående inskrift är synlig: **uk · ihul · litu rit stan · ftir · au**». Fyra år därefter blev stenen uttagen ur